

თვე	ნაწილი	დღის	წილი
12	10	6	6
11	9 50	5	5 50
10	8 75	4	4 75
9	8	3	3 50
8	7 25	2	2 75
7	6 50	1	1 50

კლავ ნომერი ერთი შორი.

ივერია

რედაქცია:
ნიკოლოზის ქუჩა, 21.
ტფლისი.
გაზეთის დასაბამად
და განკუთვნილია დასახლებულ
უნდა მიმართონ რედაქციის და წერილობით
გამყარ. საზოგადოების კანცელარიის.
ფასი განკუთვნილია:
წელიწადური სტრატონი პირველ გვერდზე
16 კაპ. მეორეზე—8 კაპ.

„ივერიის“ ტიფლისი № 227.

„ივერიის“ ტიფლისი № 227.

„ივერია“

გამოვა 1896 წელსაც

იმავე პირობებით, როგორც წინადა.

გაზეთის დაბარება შეიძლება შემდეგის ადრესით:

ტფილისი,

„ივერიის“ რედაქციას

ნიკოლოზის ქუჩა, 21.

ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების კანცელარიას,

სახლის ქუჩა, ბანის ქარვასა.

საფოსტო ადრესი:

ТИФЛИСЬ. Редакция „ИВЕРΙΑ“.

დაიბედა და ისყიდება წერა-კითხვის გამავრცელებელის საზოგადოების წიგნის მაღაზიაში

კრებულნი

არამეტყულის ამცანებისა და რიცხვითის მავალითებისა.
მოსამზადებელი კურსი
შედგენილი
რ. ჯაჯანაშვილის მიერ
გამოცემა მესამე,
შეუსველებად გამობეჭდილი მეორე გამოცემებთან, რომელიც მოწონებულია სახელ-მძღვანელოდ კავკასიის სამოსწავლო ოლქის სამხრეთ-დასავლეთ რეგიონებში.

ფასი სხუთა შორის.
10—1

მიწა სახელმძღვანელო 20 ნაბეჭდით.
შენიშვნები მოთავსებულია 25 და

ფელეტონი

„გადგმარება ოჯახისა“.

გადგმარების მოსურნე—
შენიშვნები კრულა!
მისი პირობა დარსება
ყოველგან დახვეწილია.
აკაი.

მშვენიერი სახლი, რომლის ერთი ნახევარი ევროპიულს გემოვნებაზეა მორთული, ღიღის საკრეპოში, ძვირფასის სურათებით რბილის ავეჯით მოლაგებული, მეროტიკი აღმოსავლეთ ხალხის გემოვნებაზეა, მთლად დაფენილი ქუჩა-ხალხობრივით, კედლები აქრებულნი, სხვა-და სხვა ხალხთა იარაღით, რომელთა შორის ზოგი იმისთანაა, რომ ყოველი „მუსიკა“ დიდ განმად მითვლიდა იმ ნივთის ქონებას.

მაგრამ ყველა ამავეზე უფრო უფერფერად განძი, რომელიც ახლა ამ ქალს სახლში დახვედბა, მისი ორი შვილია—ქალი და ვაჟი. განძი იმისათვის, რომ ისინი მომღობის სახით და დღე-შვილურ სიყვარულის გამოამეტყულოთ თვალებით მიეგებებინა სანატრლო შობებზე; მიეგებება აგრეთვე სერობადღან დაბრუნებულს ცოლს მტკავანი ქვარი, მთელს მზე-

50 ოთხ-კუთხს საყრდენად. თექვსმეტე მითვინ იჯარით არის მიცემული. მეორეაღრე მოთხოვნისათვისავე თავი დაწვინებს, ოთხი 25,120 და 800 საყრდენს თავისუფალია. სახამართოს მოედნის ზევით. ფასი საყრდენად 2, 3, 4—7 მან. ფული შეუძლიან ნაწილ-ნაწილ გარდაიხადოს მსყიდველმა. ამავე მიწაში არის სამეტრევე ქვა და წყარო. ჰყლის მემკვიდრე იფიე ივანოვი, ავჭლის ქუჩა, სახლი № 50.

(3—1).

წიგნების გამოცემულ ქართველთა აქსნაგაბისაგან.

მართლმადიდებელი ეკლესიის გამგებამ განიზრახა—ა ჰქუქლოს მტკარა ისტორიული წიგნებია, უმომხმეღე-სადა სისიყეს საქართველოს ისრა-

დროში სახელ-განთქმული „გერბილი“, რომელიც ერთი შეხედვით მოგაგონებთ თოვლით დაფენილს მთა-გორას; ხმლის ნიშანი ზედ შუბლზედ უსიტყვოდ დგამიტყუებთ მისს ძალიანების და ამირანულ შეუბოგრობა მტრის რაზმში.

„ნეტარება იმ ერს, რომელსაც თქვენიანა შვილი ჰყავს თავისი სასახელიდან“—ეს სიტყვები უთხრა თურქმა ამ გმირს ერთმა წარჩინებულმა უცხო მხედარმა, ომის შემდეგ, რომელიც მანდილი ის ეხლანდელი მოხუცი და მაშინდელი-კი ახალგაზდა—გმირის გვირგვინით დაბარუნდა. ეს სიტყვებიც მოაგონდა მიხეილს იმ ეტლის დანახაზედ და მწარედ გაიღობა.

— დილ, „გერბილი“, „ნეტარება იმ ერს, რომელსაც შენისთანა და ჩემისთანა გმირები ეყულება თავისდა სასახელიდან“ გაიფიქრა რადიკალითა ერთიანობით მიხეილმა. ამასთანავე მწუხრე ტკივლმა გული გაუხია. „ოჰ! რა კარგი სიტყვებია, მაგრამ ჩემთვის და შენთვის-კი ესლთი სასეს; მე რომ ვცაფილიყავს იმ წარჩინებულ პირი, ანუ გამოვქაშებდი ამ აზრს: „ნეტარება იმ ერს, რომელსაც ჩვენისთანა გმირები ჰყავს თვინან შამაშოვანდობა გაღასგავრებლად“. დილ, დილ მდგნობებია საქართველოსთვის, რომ როგორც შენმა შვილებმა, აგრეთვე ჩემმა, თვინან მამა-პაპათა ენისა, თუ ზენ-ჩვეულებსა იმდენი იციან, რაც

რისი მკოდნე პირთ დაწმარან ამა-ნაგობას და მოაწოდებ დასასტამბად მარტაეის ენით დაწერილი უპროზაუბა საქართველოს ისტორიიდან.

სასურველია ყოველი ებოზოდ არ აღმებტებოდეს ორ თაბასს, ე. ი. 64 გვერდს (ფორმატი 8 1/2 X 6 კვადრ.). მოწონებულსა და დაბეჭდილს ყოველს თაბასში (32 გვ.) ავტორთ მიეცება 50 მან.

ამხანაგობა ეცდება ყოველ წიგნს დაურთოს გმირთა სურათები, თუ-კი მოიპოვება სადმე გადასაბედა.

ამხანაგობის გაზე ალ. ჯანადარ.
(5—1)

ახალი ამბავი

რაღან ბათუმისკენ მიმავალი რკინის გზის მიმოსვლა შეჩერებულია, ამიერი კავკასიის რკინის გზის მმართველობამ განკარგულება მოახდინა, რომ ის ნივთები რომლებიც საშიშა ადრე წახლეს უკანვე დაუბრუნონ პატრონს; აგრეთვე ვინც ისრუტებს და მოითხოვს უკანვე მიიღებს თავის გაგზავნულ საქონელს იმავე საღებურზედ, საიდგანად გაგზავნილია.

სახალხო კითხვათა მმართველობის სხდომაზედ გარდაწყდა მომარტაეის ენით დაწერილი უპროზაუბა საქართველოს ისტორიიდან.

მე და შენ აფრიკის ველურთა ხალხის ენისა ვიცით! მერე უბედურება ის არის, რომ ყოველი ნაკეთი, ყოველი ზანი სახის ამტკიცებს, მთ შთამომავლობას, ეროვნებას.. მაგრამ, ამა, მივიდეს ვინმე და მშობლიურენაზედ გაბოლანაპარკოს, რას უნაბუხებენ: „უპოკრავად, ქართული არ ვიცი თუ“.. მერე ისე გიპასუბენ: „რომ არ-კი გაწილდებმა, არ-კი შენცხებმა..“ მოლოდ, ვინ არის ამისაშვიე, რომ შენმა და ჩემმა შთამომავლობამ არ იცის „სული“ „გული“, ის „პერიფერია განძი“ და „ეროვნების ნიჭთა სახელო“, რომელსაც „ენას“ ეძახიან და რომელიც საიფიციად მამა-პაპათა სისხლი? მე და შენ.. დილ, მე და შენ.. შენ, განთქმული მხედარი, მტერთა მისაგანდ, ვინ გეგონა და მე-კი სახელოვანივე ვეჭალი, ქვემარტების მამიებელი, ტანჯულთა და უბრალოდ დასჯილთა სიტყვების რაბა რულით დამტყუალი ხა, ხა, ხა...

მიხეილი კვლავ იმ საგალალო საგანმა გაიტაცა, რომელიც მისს ცხოვრებას გარდღეულ ხაზად დასწერდა, მის კვლავ ვაგებნა გულის ძველი წყულოლი, დროთა ფშისაგან პირ-შეკრული, და მთლად მისს არსებობა მოეფეა, შეერია ანკარა წყაროსავით მშტეფარე სისხლს, როგორც ავღრისაგან ატლანტეული ღვარტა-ფი და მოუშმა-მოუშმალი იგი. ამ ბოლო ხანებში ასეთი მოვლენა იშვი-

სახალხო კითხვათა მმართველობის სხდომაზედ გარდაწყდა მომარტაეის ენით დაწერილი უპროზაუბა საქართველოს ისტორიიდან.

რაღანაც წერა-კითხვის საზოგადოების წესდების ძალით ავგვარი კითხვის გამართვა „საზოგადოების“ საგანთა შორის არის, იმედია ხსენებული გამგებთა იყისრებს ამ ძლიერ მნიშვნელოვანის საქმის გაძლოას.

მივიღეთ ახალი წიგნი „წერა-კითხვის გამავრცელებლის საზოგადოების“ გამოცემა (№ 26) შემდეგის სათაურით: „ქრებულთა არითმეტის სწავლება“. მისასწავლელი კურსი. შედგენილი რ. ჯაჯანაშვილის მიერ. გამოცემა მესამე. ეს გამოცემა შეუცვლელად გადმობეჭდილია მეორე გამოცემიდან, რომელიც მოწონებულ იქნა კავკასიის სამოსწავლო ოლქის სამხრეთ-დასავლეთ რეგიონებში. წიგნი ღირს ზუთ კოპიკად.

პატივტარაკში მცხოვრებ ქართველთაგან მოგვივიდა წერილი, რომლით ისინი ულოცვენ თვ. რაფერისათვის 50 წლის იუბილეს დღეს.

გუშინ დღით, ვორონცოვის ხიდის ზემოდ, ცხენების ბანაობის დროს, ვიღაც მეჯინებმ მტკვარში მოიტაკა და დაარჩო.

ათი იყო, მაგრამ თუ დაიძროდა ღრუბელი, მით უფრო პირქუშად დააწევიბოდა ხოლმე იგი მიხეილის არსებას. ახლიც ასე იყო. სალორიქში და თავისსათვის, სწყვეციდა ბედ-არაღს და ამ წამს რომ შვილების სიკვდილი გაგვა—იქნება გამაზრებოდა კიდევ.

— სულგლო, ლანარო, უხასიათო! გიპოვნია თანამოზიარე ერთსა და იმევე დანაშაულში და გიხარია კიდევ, რომ მარტო არა ხარ, განაგდობ მიხეილმა თავისი თავის ტუქვა. იგი თითქმის სხეულის წესს გრძნობდა, ასე ჰგონია ხორცი ქინძორით დაუსუსებავითა—მერე რა გავქვს საერთო მე და იმ ღერფალს? იმის მინც არ შეპრცხებება, როცა „ართულად დაუწყებენ საუბარს..“ მართალია, შეიძლება არ იქიან ენა მამისა, რომელიც სხვა ენაზედ ვიპარობობთ ელურტულებს, მაგრამ, სამაგიეროთ, შენსავით ხომ ოფილი არა სისის, როცა რომელიმე თანამემამულე თავისებურად გამოგვლაპარაკება ხოლმე? შენ-კი წიფრდებმა, ლამის ტყუილად გაიძრო შესაფერ სიტყვის მოსაძებნად.. ამას გარდა, შენი ზნეობრივი პრინციპი, ეროვნულის თვით-ცნობიერების ნაგერწყალი იმ გვერდლისა ერთი და იმავე დღით უნდა იზომებოდეს? იმ კაცისა, რომელსაც ხმლისა და ცხენის გარდა, თავისს დღეში, არა სკოდნიარა.. არ იცის—რა არის ეროვნება,

ტფილისში მიღებულ ამბებიდან როგორც ხსნას, უცვლელად უფრო ნიაღვრებისაგან დახარალებული დასავლეთ საქართველოში ზუგდიდის და ახალციხის მხარის მცხოვრებნი. მიიღვენ დაქანებულ ნიაღვრებს წაუღენია ბაღები, მინდვრები და მრავალი სოფლები.

ხაშურიდან ბორჯომსა და სურამიდან რკინის გზით მიმოსვლა უკვე დაიწყო.

სურამისა და ცხინვლის საფლოტკერო დასმა შესწყვიტა მუშაობა მომავალი წლის პირველ მიმამდე.

ამ დღეში ტფილისის მიდამოებს თრთვილი დაჭრა და სიცივე-მაც იმატა. მოსალოდნელია, რომ ქალაქში შუშაც გაძვირდება გზების გაფუჭებისა გამო.

თელავი 31 ოქტომბერს მოვიდა აქტფილისის სემინარიის მასწავლებელი ბ. შ. ა. ღობრიანიგოვი, რომელსაც მინდობილი აქვს გამოიყვანოს თელავის სასულიერო სასწავლებელი სწავლისა, ზნობისა და ნიეთიერის საშუალების მხრივ.

ჩვენ ვაგტუობინებთ რომ საქართველოს სამხედრო გახედე კომს, გუდაურს და სხვაგანაც ძირული სათოვსო, გზა ჯერ არ წამხდარა და მიმოსვლაც არ შეჩერებულა. (კრფ. ფორ.)

ოჯახი და მოვალეობა ქვემარტის ამპულივილობისა?!

ასე ეკამათებოდა სალორიქ თავის თავს, როცა უტყარდ წერილმა მზიარლით, ზარიანად შეკრიბა ხმა 11—12 წლის ბავშვისა, რომელიც მოსდევდა შუა ხნის კაცს, ქართულ ტანისამოსში გამოწყობილს. ისინი მიხაკოს წინ მიდიდოდნენ და რადიკის შესახებ ჰქონდათ ლაპარაკი.

— ის ხომ ჩვენგანია... უხასიათო! შენთანავე ყმაწვილს. მხოლოდ რამ განიშინა ეს პასუხი—მიხაკომ ვერ გაიგო, რადგანაც სავალლო ფიქრებით იყო გტაცებული და მარტო მამის გამგერკვია, როცა ამ ორს აღმამის წააწყდა. ახლა ის იგი იყო ქართულის გაგებას მოწყურებულად დაუწყებენ საუბარს.. მართალია, შეიძლება არ იქიან ენა მამისა, რომელიც სხვა ენაზედ ვიპარობობთ ელურტულებს, მაგრამ, სამაგიეროთ, შენსავით ხომ ოფილი არა სისის, როცა რომელიმე თანამემამულე თავისებურად გამოგვლაპარაკება ხოლმე? შენ-კი წიფრდებმა, ლამის ტყუილად გაიძრო შესაფერ სიტყვის მოსაძებნად.. ამას გარდა, შენი ზნეობრივი პრინციპი, ეროვნულის თვით-ცნობიერების ნაგერწყალი იმ გვერდლისა ერთი და იმავე დღით უნდა იზომებოდეს? იმ კაცისა, რომელსაც ხმლისა და ცხენის გარდა, თავისს დღეში, არა სკოდნიარა.. არ იცის—რა არის ეროვნება,

— მო, მეც ვიცი, რომ ჩვენგანია... თითონ იმის რამდენჯერ უთქვამს.. ოჰ, მამა, რომ იცოდ რა კარგი მასწავლებელია, ღმრთიანი ქართული ისტორია წყალით იცის; როცა ის დაპარაკობს, თან გვეცნება, თანაც უკრი ვერ მოგიშორებია, გემიან—იქნება გამოვებაროს რამეოა..

სალორიქმ სმენა მოიმახვილა; უწვილის ქართული, ცოტა არ იყვა უკვირდა, მით უფრო, რომ ტანსამოსით ვინაზიულს ჰგენდა.

*) იმ. „ივერია“ № 238.

* ქალქშიც ბევრს მისცა ზარალი აღდგენულმა მტკვარმა; დღესაც რიყის ზოგორი სარდაფებიდან, წყალი ვერ გამოუსხათ. ვერცაღმა სცა ტივებს აყენებენ 8,600 მანეთის ტივი მოატყაძა მტკვარმა. ერთი მესამედი არ ზარალის ტივლის მზერასავე დაბრუნდა, რადგანაც მათ ჰქონიათ ნაყიდი ტივები, დანარჩენი კი თვით მტკვარს.

* ტივლისში ამ უკანასკნელ დროს მტკვარს გახშირდა ყოველი ფურცელი, ყალბი ფული უფრო ათ თუმანივანია. ეს თავზე ხელაღებულნი ღობატონები ფაცი-ფუციტ შევლენ ხოლმე დეკანოზს, თითქოს ძალიან ტყუარბათია და სიხოვერ მედღეებებს ფულით დახურავენ. როდესაც ის გამბრუნდება მას ამავე რიგით მოჰყვება ხოლმე ახლა სხვა ამხანაგი, მაგრამ ბევრს ვერ ატყუებენ ამგვარის ხერხით.

* წიფისა და მარცლის სადგურებზედ მუშათა შორის ავადმყოფობა ვრცელდება. (წოვ. ობ. #).

* დალისტინის ოლქში ერთს რუსის სილვის მასწავლებელს ს. იახტის ძილის უბოვია ჯგერის ფერტი ქვა, რომლისათვისაც ყურადღება მიუქცევია, მაგრამ რადგანაც არ შესძლებია თითონ გაეცნო იგი, გაუგზავნა ენა სამოწალო ოლქის მხრულ-ველი იანოვსკისთვის, რომელსაც ეს ქვა წარუდგინა სამადნო უწყებისთვის ამ ქვა გასწავლავდა და აღმოჩნდა, რომ იგი სინჯურია და შერკაცს 73 პროცენტამდე ვერცხლის წყალს. იახტაში მხოლოდ ვალგზაინათ სამადნეული იმართებოდა. მათ სოფელ გემბეტის ახლოს აღმოუჩინათ ადგილობრივად ტურმე მრავლად არის ვერცხლის წყალი. ეს ადგილები ხანგრძლივად ექნება გლვებ მემამულეთა.

გან მანდის ამოსაღებად კავკასის საზოგადოებას იჯარით აუღია. ესლი და დგოლები ზემოხსენებულ საზოგადოებას გარდაუტყა პეტერბურგის კაპიტალისტებისთვის.

* მცხეთას ეს ექვსი წელიწადია, რაც აქ გახსნის სახალხო წიგნთ-საცავი. პირველ ხანებში წიგნთ-საცავის საქმე კარგად მიდიოდა, მაგრამ შემდეგ, თვით წიგნთ-საცავისვე გამგეს უყურადღებობით ცუდად წავიდა იმის საქმე და ამით დიდი ზარალი მიუტყა, რადგან საუკეთესო წიგნები და იკარგა და შიგნით მოწყობილობა სკამები და სხვა თითქმის დაიბრუნა და გაფუჭდა. ესლი-კი იმედ გავიშა, რომ ამ წიგნთ-საცავის საქმე უფრო მეტიდ ნიადაგზედ დამყარდება, რადგან იმის გამგეობა ამოვირჩიეთ თვალისციკიშვილის ასული ს. და ამის თანამშრომელ ბ. ალ. ბერიძე და გ. გრეგორიშვილი, რომელნიც ესლები დიდის გულმოდგინებით შეუდგნენ წიგნთ-საცავის გაუმჯობესების საქმეს.

რა უფრო მართებულია მამაში ანა ახალზარდას?

ბევრსა და ბევრს ფიქრს აღიძობს ქართული კაცის გულში წერილი გულთ-აღა კაცია შვილისა, რომელიც იყო დაბეჭდილი „ივერიის“ 236 ნომერში. ორას-სამასი წლის ერთმანეთს მოწყვეტილი ქართველობა დღეს ისევ მშობრად ვუწოდებ ხელს ერთმანეთს და ვუცხადებთ ერთმანეთს ნათესაურს ძმურს თანაგრძობას და სიყვარულს. ის გონივრული მოქმედება, რომელიც იჩინეს შიგნით-შიგნით ქართველებმა მოდღეწეთ ახლად შემოერთებულს გამაჰმადიანებულს ქართველებთან დასლობებით და შეუფერხებით, არ დარჩა უწყალო. ჩვენი, თითქმის უფროსი მოძმენი, მოწინავე მებრძოლნი ქართველები არ იყვნენ.

- ჯგერობა არ იცის?
— არა... ვინც-კი ცუდად სწავლობს ამითვის „ავი ხარი“ დაურქმევია...
— რათა?
რათა და იმიტომ, რომ აღავი გიჟობათ, თქვენც არავიად იყენებთ, არა სწავლობათ და სხვასაც ხელს უშლით, ვისაც სწავლის სურვილი აქვსო.— ვითარ-ხელ ასე ეხიანსა, როცა ეკითხებთ: „ავი ხარი“ რასა შინაშავსო? მაგრამ მაში, ამ გაზაფხულზე-კი ძალიან გავგეწყრა... არ მითქომს შენთვის?...
— არა.
— უჰ, ესლი-კი მასსოვს...
— რაზე ვაზ?
— ია რაზე, გაზაფხული მოახლოვდა... მალე გამოცდა დაიწყებოდა. ერთ დღეს დღემთა გავგეწყრა და თითქმის ნახევარმა კლასმა ისტორიის გაკვირება არ ვიცოდით; წინა დღეს უქმე იყო და ვიზარმაცეთ... მერე სულ იმის თანებდ გვცოთხა, რომელთაც არავი-ცოდით-რა... ხომ ასეთ, როცა გაკვირდით არ იყო უტყველოდ მაშინ გვითხარენ... მასწავლებელი ძალიან გავგვარდა, ის რამ მთლად გაწითლდა და წყაროდ აღინივ, სათვალეობისთვისვე ხელთათმისხნა... თავის დღემში ეს არ ჩაუდენია.
— და ძალიან დაღლიანდა?
— არა, მაში, არ გაუღანძლივართ.
— მაშ რა?
— რა-და თქვენ უმადური ხალხი ხართო... მასწავლებელსაც ატყუებთ

თველთა ერთს, რომელთაც თოვთ პირველად უნდა გავაგინდოთ ბრძოლის დაწყების დროს, რომელ-თაგანაც ჰიერვალა შემოვიღება საქართველოში სწავლა-განათლება, რომელთაც მოგვეცეს გიორგი მთაწმიდელი, დავით კურაპალაძე, მარტოშვილი, პაატა ღილი, რუსთაველი, სარგის თმოგველი და სხვა ამგვარები, მუხთაღმა ბედმა მოწყვეტა თვის მოძმეთა, თავის სამშობლო-ქვეყნას და დაშორა თვის ერს—მეტე წილის ქართველობას, და დაშორა და თითქმის დაუცხოვრა კიდევაც. მაგრამ, მოტირად ბედის ჩახრი და აიღღეს, როგორც ზემოთაც ითქვა, ისევ მძურბო და შიშობულად ვეკვირით ერთმანეთს გულში და შეგან-ხით ერთმანეთს, რომ ცხრთ ძაღლ-ნი ძაღლთაგან და ხორცი ხორცთაგან“ ერთმანეთისა...

ლილ, ეს გვემის ერთმანეთისაგან, თებულნი არიან ხანნი ყველა საქმეში, არ იციან რა იზრუნონ, როგორ მიუარონ თავს, რათა დაიძვიდონ თავისი მომავალი ცხოვრება ამ ახალს ერთმანეთს. ამიტომ, თუ გვიჩნდა, რომ ნამდვილად დამკვიდრდეს არამც-თუ ჩვენი ერთმანეთს ძიობა,—ჩვენი საერთო მომავალიც,—საქონალი წაახარბათ ხელი ამ ჩვენს გამოუცდელს მოძმეთა ჩვენი შეძლების-და გვარად. ამისი მავალი იტყვევებ ჩვენი ჩვენი, როგორც სხვა საზოგადო-საქმისთვის შემოწირულებაში. ღრმად უნატვეტუნებლესმა ზაქარია გიორგის ძე ერისთავმა, რომელიც დღეს, რო-

და მშობლებსაც... ქართველმა რომ ქართული ისტორია არ იცოდეს, არ გავიოს თავისი ქვეყნის წარსული, ის რაღა ქართველია? მთელი წელიწადი ვმზობოდა, იმედ მაქვს—ჩემი მოწინავეები მასხარებენ, როგორც მე ისე მთელს ქართველობას, რადგანაც ერთადერთი ქართული სასწავლებელია და თქვენ-კი, ეკსპანდების დაწყების დროს, ამისთანა საქმის შერებოდა!... წინააღმდეგობაში თქვენი ტულები თითქმის საიზარდ მივლიდნენ, სამშობლოსათვის თავს სიღმედნენ, ახლი-კი სწავლასა საქრო, რომ ცხოვრებაში იარაღთ ეს იხმარო, როგორც თქვენი მამა-პაპა-ნი ხმალსა და თფლსა ჰხმარებო. მე თქვენსთანა ქართველებთან მე-გობრობა აღარ შემძლიან... აქ ყმაწვილი შერებდა და ფიქრს ვაგრო-თო, თითქოს სცილობდა მასწავ-ლებლის დანარჩენ სიტყვების მიკონ-ნებას...

- მერე, რითი ვთავადა ვე საქმე? გამოიყენა ფიქრისაგან მაშამ.
— რითი და სამ დღეს ისე მოდიოდა ხოლმე, რომ ხმას არ გვეტმედა, იჯლდ ვაუშვებოდა და ფანჯარაში იყურებოდა, თითქმის ჩვენი დანახვა-ლიან გვატკინა და ბოლოს სამნი მიველით და ბოლში მოვითხოვეთ. იმანაც ვვაპტებო.
— მერე, ხომ გახსოვს იმისი სიტყვები? აღარ დავაგეწყებდებო?
— ოჰ, არა, მაში! მერეთმანი იმ

გორც გტკობლობთ ზემოდ მოყვანილ წიგნად, ზრდის უწინგარსებტში თავისი ხარჯით ერთს ახალგაზრ-და მამადაინს ქართველს. სხვა გარემო-ებათა ვარდა, უზთავრესი ღონე ჩვენი ერთმანეთთან მოკლედ დაკვირე-ბისა, საშობლოლის დამკვიდრებისა, არის სწავლა-განათლება. უპირველეს-სად კოვლისა ჩვენ ვგმართებს ამაში დანახება ამ ჩვენთა მოძმეთა. და ვაგვრებოთ მალეობაც ამაზედ შე-მოგვესმა ამ ახლად შემოერთებულ ქვეყნიდან. მივანებოთ თავი და ვეკვათ, რომ თითონ დაზარდონ თავისი შვილებო, დიდი უცულობა ქნება. ის მოუვით იმათაც, რაც ახალიცობისა და ახალქალაქის მამა-მადან ქართველთა, რომელთაც ჩვენი თაობითე უფრო არ ვუგლდ-და რომელიც არამც თუ დაზარდ-ნენ სწავლა-განათლებას, დაგვზო-რდნენ თვით ჩვენც და დღეს ექვე-მთის თვისი მიწა-წყალს, სადაც მათს მამა-პაპას ჩაუღვრია ზღვთა აუარე-ბელი სისხლი და ისე დაუტყველ-ბელი ქვეყანა, შორდებოდა სწავლილ-და გულგრილად თავისი მოძმე ერს, გარბიან ოსმალში, რომელთაც არავითარი ნათესაური კავშირი იმათ არა აქვთ.

ამის გამო, როგორც მრავალჯერ მილაპარაკნა ჩვენის თავდა-ანაურო-თა სკოლის კრებებში და თვით გუბერნიის თავდა-ანაუროთა კრებებ-ზედ, საჭიროა ერთი ათი ადგილი მაინც დაუთმოთ ჩვენს თავდა-ანა-უროთა სასწავლებელში, როგორც ამ ახლად შემოერთებულ ქვეყნის მოზა-რობას, აგრეთვე ახალციხისა და ახალქალაქის გამაჰმადიანებულთა ქარ-თველთა მოზარდობას, დაგვართო-ბა სკოლის ხარჯით და თვით უმა-ღლეს სასწავლებელში გავგზავნათ და დავათავებინათ ამათ სწავლა-სამეც სკოლის ხარჯით.

დღეიდან ის შემეყვარდა ქართული ისტორია, რომ მის წიგნთა სულ ზებრად დიცი...

რაც ხანი ვაღიოდა და მიხევილი ყურს უდებდა ბალთის გულ-წრფელ აღსარებს მშობლიანს მშობლობა რაზე, თან-და-თან რა-ღაღაც ტკბილი გრძობა ვაგრებოდა გულში და ამებდა მთელს მისს არ-ბისა, როგორც გათიშოს სხეულს სიბერის მოვლენა. ბალის ზარგით წყრილა ხმა ტკბილ მუსიკასავითი ნათესობა სალოიდის ყურს და უბოვი-გამოშტყველებით ჰხილავდა, თავი-საკენ იხილავდა. უკანასკნელი სიტყვები-კი დამავიგინებელი იყო მთელის იმ ტკბილის პანგისა, რომელნიც გაწმობებული მშობლობისთვის ძლიერებით მოინადირა; მე-რე იმ ზომაზედ დაშობებული იყო ბალის ლაპარაკის კალა იყავლდა-თან, იმდენად უფრო, სეტყა-სისათი ჰქონდა მას, რომ თვით უწ-მინდურს გულსაც-კი გაათაბობდა და ხალსით აატკებდა.

მხოლოდ ეს იყო, რომ დიდ-ხანს არ განეგრძო ასეთი ნეტარი ყოფა სა-ლოიდისა, იგი სიმპრითი მოველი-ნა და სიმპრითივე გაჰქრა. გარ-ნი, როც ატკბილ სიზმრიდან წყარე სინამ-ღილეს დაუბრუნდები ამაზე უარესი არა არის-რა. მიბოძლაც ასე მოუვიდა-როცა მამა-შვილს დაშორდა და ყურს აღარ ემსობდა ის მერცხალსავითა-კეკეკე და მტრულსავით ფიქრში ხმა ბავშვისა-ხალად დაძრული ზვირთი მწე-

მართალია, ათი ვაკანსია არ არის ბევრი, მაგრამ ათი რამ ჩვენ დე-ვარდობთ, ათი იმეტივის თა-ვად - ახანურთა სასწავლებელმა,— ერთი ათი-თუთმეტი წლის განმავ-ლობაში შეარდგენს იმოდენა რიცხვს მაინც, რომ ამ ვაზრდით პირთ შე-ცლებათ ვაღივინა და გააძლიეროს სწავლა განათლების სურველი თავისი ქვეყანაში, გააძლიერონ მშობრი სიყვარული და ერთობა ჩვენსა და იმისთ შორის. ამის გამო მე, რო-გორც წვერი თავდა-ანაუროთა სას-წავლებლის ტულიის გუბერნიაში, ამ სასწავლებლის კომიტეტს ვთხოვ შეიტანოს მომავალს სკოლის კრება-ზედ აზრი, რომ კრებამ დადგინოს გაზარდოს თავის ხარჯით ათი ყმა-წვილი მამადაინ ქართველთა.

ქოკის კლდეები

გორი, 30 ოქტომბერს. საბარლო გორი ვვინებ თავის დღეში არა ყოფილა ასეთს ვაჭირებში, რო-გორც მუც დეს არის ჩავარდნილი. თითქმის ქალაქის მესამედი ნაწილი წყალშია. ერთის მხრივ ლიხვის ტო-რად და მეორეთი ადგილებული აშუ-სინი ერთმანეთს ეჯობებინათ და უწ-ყოლოდ ანგრევენ ვისა და ვაგლობი-ანებულედი სახლებს. შეწინებულნი მტკობრები სახლის სახურავიდან იუბრებიან, შევლს მოელოდ, მაგ-რამ ადგილებულ ფშანის ზვირთები შიშა ჰვრის მავურებლებსა. ამი-ლახვარნი ხიდი დილითვე ჩაინგრა და მიმოსვლა საპატრიოის უზნისგა-რე შეუძლებელია. პოლიცია ერთგულად ჰმარაგობს ჩანგრეულ ხილს და ახ-ლოს არავის უშვებს, თუცა ახლოს მისვლას არავინა ჰფიქრობს. ქალების პრაგმაშიაში მთავრობამ დროებით შეაჩერა სწავლა. ექვს ვაგრეშა ის

ხარების უარესად ვაიზარდა და გამწვა-ვდა, როცა სლორბე თავის სახლს დაახლოვდა; ვაიზარდა ოჯახი და ამ გახსენებამ—გონების თვლი გაუ-ხილა, ამ გახილვამ-კი ამწერა, რომ ესლი სახლი დაბრუნება ჯოჯოხე-თში ჩავარდნის ეწვეაგებოდა. იგი ესლი მწუკრალი იყო, მაგრამ ვერც ერთი წვერი-ოჯახისა ამ წვერი-ოჯახს მოუკლავდა, სულის მოსარგებელ წვერს ვერ მიაწვდიდა; სამაგვრელი-ყოველი მათი სიტყვა, ყოველი მათი მოძიობა—იმ ტკილავს, რომელიც გულში მასხეობსავით ჩასჭარბა,—ერთი ათად აქვეცდა. არამც-თუ შე-საფერი მალაშის ვერ მოსცხებდნენ ამ ჰრილობას, არამედ ვერც-კი მიხვდნენ-მოდენენ მიუზს მისის უშუბარებისა... რათა?—იმიტომ, რომ ნიჭი ამის მასხეობდრად ჩაუტოლო იყო მათში თვით ბავშვობიდანვე. ერთი სისლ-ხორცი იყვენენ, მაგრამ რა-კი მამის სურვილი იმ საზღვარს გადასცდებო-და, რომელიც აღზრდას დაღვრა ისი-ნი ყრუ იყვენენ, არ ესმობდა მშობ-ლის სულის აკრებდა, არ ესმობდა იმიტომ, რომ გულით ვერა ჰგრძნობ-დნენ.

გარემოება, რომ ქალაქის სამართ-
ველობის წარმომადგენლების მიერ, თუ
სახლების ანა, ზოგიერთების მიანიჭ
დახსნიდა უმეტესობისაგან. მაგრამ
წინააღმდეგობა: „სხვისი ქიარი—ღობეს
ხიარო“-

დღეს, დაუდევრობის გამო, ხი-
ლის სამხრეთი ყურთ ირგველი წყოთ
არის შეზღუდული. ხიდზედ ეტ-
ლებით სიარული აღკვეთილია.
გარის სამართალმის წარმომადგე-
ნელის უზრუნველობის ერთი გარე-
ნობაა გვიმეტყობს: ათიოქის ქუ-
ჩით ხალხი დაიკრძალა ორ ეკლესია-
ში. გარდა ამისა ამ ქუჩაზედ არის
სამოქალაქო სასწავლებელი, რომელ-
შიც სამასამდე მოსწავლეა, არდევან-
ცი, რადგან ამ ქუჩისკენ მიმდინარე
აქვდა ავტონიანი ლემები, ზოგიერთა
პირების მეთაურობით, პატრონებმა
ქვეყნილი გააკეთეს. მაგრამ რა გა-
მოვიდა, ზოგან თუ შშნალადა გაცი-
ლო, ზოგან მიანიჭა ცაფში ამოისერები.
რადგანაც შპა სტაროსტამ ხსენებულ
ქუჩაზედ არ ისტარა ქა-ფანელიც
კეთება რაკი თავისი მამულია. აი
ეს გარემოება ხელს უწლის მოწყვე-
თა დროზედ სასწავლებელში მისე-
ლას, რადგან ამ გზით სიარული ვე-
ღრანი დღემ მათიან ძნელია.

წილები.

**თელავის მაზრის 17 ახანაშტა
სახანაშტო კამბა.**

25 ოქტომბრისათვის მოწოდებულ-
მა თავდაზნაშტოებმა მოიყარა თავი
თელავის კლუბის დარბაზში, სადაც
თითოეულს მზიარულად ეგებებოდა
თავდაზნაშტო წინამძღოლი თავა-
ნი დიმიტრი სოლომონის ძე მკა-
შვილი. 12 საათზედ გაიხსნა კა-
მბა.

VII

სამ გუგუნიანთა!

— იმას-კი ვერ ვიტყვი—თავი
მიტრანდა-მეთქი, მაგრამ, ლმობი-
ნი, გულმა მაიზარს; ეს ორი დღეა—
რადღაც სსამოივნოს მიქაღდა... ვუ-
ხნებოდა სსამოივნების აღით, განაშე-
ბულის სხნთ მიხედვი სსამოივნო
თავის მფლობარს ვანო ონორიძეს, რა-
მელიც იმის პირ დაპირ რბილ სს-
ვაბიელში იჯდა.

— დარწმუნებელი ვარ, ჩემო მი-
ხედვი! ჩვენ ისეთ ნაირად ვიყავით
დაკავშირებული, რომ აღვიღად ვერ
დადივიწყებდით ერთმანეთს... მართ-
ლია, თათქმის თხუთმეტი წელიწადზედ
მეტეა—ერთმანეთი არ გვიხანახას,
მაგრამ დრო რა შუაშია იქ, სადაც
ცხოვრობს კაცის მფსირებმაში ბე-
რა—ტკბილ-შფრე სურათი აღუბეჭ-
დია—ტკბისა ღიმილით ვანომ და
მგობობულიდ პუზხუნდ ხელი და-
კრა.

ახლაც ეს ორი მფლობარი სწო-
რედ ისევე ისხდნენ ერთი მფობარის
პირ-დაპირ, როგორათაც კი ამ ცხრა-
მეტის წლის წინაზე; მაგრამ რა დი-
დი ცვლილება იყო, რა დიდი გან-
სხვავებობა იყო, რა დიდი გან-
დავანა... როგორც თმა წვერ-ულვაშში
თეთრი გამოფრთხილდა, როგორც
ამწვანებულ ტყეს თეთრად აყვავე-
ბული ტყეებში მოედნება ხოლმე და
მარტოვად ირკვევა თავისი ფერთი,
უხსნივალად დროს იორების სა-
ხასიათის ღრმა ნიშანი დაქნია; თვა-
ლის ღრმობითან და შებლზე,
ცხვირის ხსწყრავ, ძლიერის ხელით

ბა, დასაწყისშივე წაქითხულ იქნა
მიწერილობა გუბერნიის თავდა-
ზნაშტო წინამძღოლისა, რომელიც
წინა ეძლეოდა მაზრის წინამძღოლს
მოებინა საგანგებო კრება. ამავე
მოწერილობაში აღნიშნული იყო
კრების განახლება სავანე და რა-
კრება სათავმდ-ანაშტო პურის მალა-
ზებისა. ამ საგანმა კრება ორ
ბანაკად გაშვა, რომელთაგან
არც ერთი დაარსებზედ უარს არა
ჰყოფდა, ხოლო ვერ შეთანხმდნენ
პურის მალაზების მომავალს დაწი-
სებლებზედ. ერთი მხარე ამბობდა
სავანე პურის მალაზებისა უნდაეყოს
მარტად-მარტო შიშობლობის დროს
დახმარებოდა; მეორე სავანე უნდა
იყოს აღიარებული შეძლებისამებრ
გაუწიოს დახმარება განათლებლაში სა-
სიძლო მფურნეობის გაუქმებისა
ში და შიშობლობაში, უნდა შეინ-
აწიონ, რომ შიშობი კრება თანახმა
იყო, ფულად ეტყევი პურიც და ისე
შეინახა, ორივე მხარემ მოიყვინეს
თავ-თავისი საბუთები. დასამუშობა
ცხლად რადგანაც, რომ თავდა-
ზნაშტოების ერთ-ნაწილს ჯერ სავსე-
ბით არ შეუტენია მფურნეობის გაუ-
ქმებისათვის აუცილებელი საჭიროე-
ბა და სამეფრობა განათლების მი-
შენლობა. დიდიხნის კამათობის შე-
დედ კენჭი უფარეს და ხნის უმეტე-
ობითი მიღებულ იყო დაარსება თა-
ვდაზნაშტობისაგან სასურსათო ფო-
ნდის დახმარებლად განათლების,
მფურნეობის გაუქმებისათვის საჭი-
როების დროსა. ამისათვის ყოველ-
წლით თითოეულმა თავდაზნაშტოთა-
განმა მიუხედავად შეძლებისა უნდა გა-
მოიღოს ან ორიჯიდა პური, ან სამი მა-
ნეთი ფულიდა, ამ საქმის აღმასრულებელ
კომიტეტის წევრებად აღჩვენდნენ
იქნენ: თ-დნი გ, დ. და ს. ვახუზი-

რამდენიმე ხსნი გავსე.

— სხვა, კაცო, საითკენ ვაღა-
კარგა, რომ ახენი არა ვიცილობ-
რამ?

— ექ, ჩემო ძმა! ჩემი ამბავი რომ
დაწერილი მთავარად—შორს წა-
ვიღო. მოკლედ გეტყვი... როგორც
იც—შე მაზრაში ექმად ვიყავი,
სსამოივნო წელიწადში, ოსკალაობით გე-
ვისმარებ, ბოლოს-კი ცოცხალიდ ვე-
უსთამოვბა შიშობიდა ადგილ-ბრვი
ადმინისტრაციასთან და იმათ მიერთე-
ულეს. ვინ იცის რა არ დამწამეს, და
ბოლოს ექმის მიღწევის, რომ შიდა
რუსეთის ერთ-ერთ გუბერნიასში გა-
დამწამეს... დაელონდა, მაგრამ რა
ვიხადზედ ჯერ კიდევ ფეხი კარგად
არა მქონდა გამაგრებული და იძუ-
ლებული შევიქნენ ადგილზედ დავრჩე-
ნილიყავ... ეს თხუთმეტ-თექვსმეტი
წელიწადია რუსეთში ვტრობდებ,
ახლა-კი აქეთვე ვითხოვე ადგილი
და, ღვთის შეწევნით, ჩემი თხოვნა
შევიწერავს... სხვა? შენ თითონ
როგორ ხარ? ხომ კარგად მიდის
შენი საქმე! ისევ მართლ მსაჯულუნას
ენახებოვები?

— ჰო, საქმეს ვერ დავმდებრები.
ვანო, აქამდე უტოლო ხარ?—ჰკითხა
სა ცოტა სინთის შემდეგ მიხელობა.
— არა... მე ცოლი აქვე შევირ-
თე... შენ ეს არ გეცოდინებ... ის
იყო ჯვარი დივიწურე და გადამწყე-
ნეს კიდევ... ერთ ქალ-ვაგიც მოყავს.
— შენი ცოლი ქართული ქალია?
ჰკითხა კვლავ სსამოივნო და ამასთანავე
სიწითლისაგან ატანილი და მშარს-
დაუწყეო სწორება, რათა მეგობრისა-

შეილები და. დ. ჩოლოყაშვილი.
ამათ დაველით ამავე წელიწადს
მოკრება პურისა და ფულისა.
ამის შემდეგ განხილული იყო
პროექტი წესდებისა, რომელიც შე-
გუშავებული იყო თავდაზნაშტო-
ში შარშნადელი კრების დავლებითა თ.
ს. რ. ვახუზიშვილის, თ. ზ. ჰუბე-
ვაძის, თ. ს. ნ. გ. ვერიშვილის, თ. ს.
ლეონიძის, ნ. ვ. ა. ვერიშვილის და
ბ. ი. ხარაშვილის მონაწილეობ-
ბით. ეს პროექტი წესდებისა უკეი
დასტამებული და ეწოდება სახლად
„კახეთის მეურნეთა ამხანაგობა“.
ამხანაგობას აქვს სახელი გაუწიოს
დახმარება სოფლის მეურნეს; 1) სამე-
ურნო ნაწარმოების გასყიდვაში, თ-
ნაც ისე, რომ გასასყიდი ნაწარმოები
რამდენიდაც შეიძლება მხარხარების
ხელში გადაიღოს უშუალოდ—
2) ყველა იმ საგნების სყიდვაში,
რაც-კი ესაჭიროება სოფლის მეურ-
ნეს ცხოვრებისა და მოქმედებისათ-
ვის, რაც შეიძლება იფად და პირ-
დაპირ მწარმოებელთაგან; 3) კახე-
თის მეურნეობის ყოველ მხარე ვა-
შუაობებში. პროექტი მოწონე-
ბულ იქნა და გარდაეცა თავდა-
ზნაშტო წინამძღოლის, რომელსაც
ხელის მოშორებით მიანდეს პროექტის
დასამტკიცებლად, სადაც ჯერ არს-
წარსადგინდა და მთავრობისაგან შეც-
ლა დამატებაზედ თვის აზრის მოხ-
სენება.

კრებაზედ წაქითხულ იქნა თხო-
ვა, რომელშიც ახსნილი იყო კა-
ხეთისათვის საჩუქარი აჩვენის საჭი-
როება და თხოვნა, რომ განახლე-
ბულ იქნას არჩე „თამარ დელიფ-
ლისა“, რომლის ყველი ახლაც ცხა-
დად ეტყობა, ამისათვის დავამტკი-
ველი იქნას ადგილობრივი ინტე-
ნერ-გიდრავალიც, მოახდინოს გე-

თვის არ შენგვეცინა რომ გამოითადა.
— მაშა... შენ რამდენი შვილი
გყავს?

— მეც ორი ქალი და ერთი ვაჟი
მყავს, უკანასკნელი ქალი სულ პა-
წაწყინებული... ჩამოვარდა სიტყმა,
რომელიც, როგორც სწინადა, ორციდე
აწუხებდა. სალომიე თათხი და დიდა
და და უზოლო ბალიასა სტეფანა,
თანორიქო ხან ერთს წიგნს ვადა-
ღილი, ხან მეორეს, არც ერთს სასი-
სი არ კითხოლობდა და მხოლოდ
ნიმუშად იღებდა წიგნს ხელში, რომ
ცნენებინა ვართლოთ ვარო. საგინა-
ველი იყო. ამდენი ხნის უჩანავის
—განა სალაპარაკო არ ჰქონდათ-
როგორ არა—ბეგრი რამ ჰქონდათ
სათქმელი, მაგრამ დაწყებული ლაპარა-
კო იმ სახლებამდე მივიდა, რომდღედა
ნაც ორთავისათვის მეტად სასურველი,
მაგრამ ამასთანავე მეტადვე საჩოთი-
რო საგნებზედ უნდა აღმარულიყო
ლაპარაკობდა.

მიხაკო მთლად იმ სურვილიდ ვარ-
დაქცა, რომ გავგო—რამდენიდა
განახორციელო ვანომ წინამდელი
აწუხებთ-შთამომავლობის აღზრდის შეს-
ახებ... ის თითქმის დარწმუნებულ
იყო, რომ უტხო ქვეყანაში, ვარ-
თავდავების გზის უნდა დასდგო-
და (და ეს, ცოცხა არ იყოს ახა-
რებად მას სწორად ისე, როგორც
ტუხლად მეორე ტუხლად გვერდში
ამაყვებდა). მხოლოდ ამ დაწმუნე-
ბას იმადე დროს ექვი ფეხ-ქვეშ ნი-
დავს ცუდიდა—ვაი თუ ცუდებოლდ,
ვანო პირ-ნათლად გამოხსულიყოს თ-

როგანი გამოკვლევა და თარიზო-
ნი (ნივლიორაკი) აღნიშნის მიუ-
ხედა ხსნი გამოსაყვანი არხისა. თხო-
ვნა მოწონებულ იქნა და გარდა-
წყდა, წარედგინოს იგი წყლის გა-
დაცე ოლქის უფროსსა.

აქვე აღმარულიყო კითხვა სათავა-
დ-ანაშტო ბანკის მოვალეთა მფლობე-
რობაზედ წრეგანდელი წლის კახე-
თის ვენახების მოსავლობის გამო-
გარდასწყდა მიეცეს თხოვნა სათა-
ვდა-ანაშტო ბანკის გამგებობას,
რომ წრეგანდელი დეკემბრის შესა-
ტანი, აგრეთვე მიმავალი იდისიონა
და დეკემბრის შესატანი ფული გა-
დაიდოს და სხვა დროზედ განსაზღ-
დეს. ბოლოს თ. ვ. მაყაშვილმა მო-
ახსენა კრებას სათავა-დანაშტო ბა-
ნკის კრების ვალის შეცლის საჭი-
როებაზედ და აგრეთვე თავდა-აშტო-
რათა კრების ვალის შეცლაზედ—
პრეველი, სიჭკვა თ. მაყაშვილმა, ამი-
სათვის იანვარი იყო დანიშნული. ყო-
ველნაირი კრებები თავდა-დანაშტო
შესატანის იანვარში ხდებოდა. მაშინ
გახდებოდა იყო და ჩვენ ცხნებებით მიე-
დილოდნენ. ზამთარში და ისიც უფარე-
ნი გზით სიარული, რასაკარგველია,
მწიო იყო, ამასთან ცხნების შეხა-
ხვა გახსუნდ და ტფლისში გვა-
ტყავდეს; რადგანაც მთელი ბა-
ნი და მზებელთა მიეყვანა და თ-
და ყველა სათითაო ცხენითა.
ამიტომ ვითხოვეთ, კრებების ვადა
იანვრიდან მისხედ გადებინათ, რომ-
ცა ვაბა-ხაც საძოვარი ბაზონი ბე-
რი იზოვებოდა და ტფლისიდანაც
ცხენების საძოვრად ვაგზანა შესა-
ლებელი იყო. შინაც მაღდენი არა
გადგვიდებოდა: ჩვენს ვენახებში
ყმები აკეთებდნენ და ისინივე იყ-
ნენ ჩვენი მზენელ-მთესველიცა. ახ-
ლა დრო და გარემოებანი შეიკვა-

ვისის მოვალეობის წინაშე და სამშობ-
ლოსათვის ორი ჰეშმარტივი პირისუ-
ფალი შევხატებინოს. ვანოც თმე
გაძმობით იყო გამსკველული, ამე-
ცა ამასთანავე თითქმის მიხედვილიც
კი იყო, რომ ჩემი წინამწარმეტყუ-
ლება გამართლებულა; ამის უტუტ
ირი ნიშნები თეთი მისს მეგობარს
აუჯოდა ენჯოდა, ოღდავაც სალა-
რძიე დომხალიდით უტყვდა ქარ-
თულს—სხვა ენაში. თუ თეთი თეთ-
გრესი ფეხი ხისა ასე დასწულიდეს,
რასაკარგველია, შუგომცე შესა-
ფერი ექნებოდა? ორიცის გულით უნ-
დადათ ერთგურობის ოჯახის მფლობე-
ლობა, ხსითათი და მაჯის ცემა გავგო,
მაგრამ ვერც ერთს ვერ გავებინა, ნა-
ბიჯი ვერ გადადგა იმ ბილიასკენ
რელიც; ამ სურვილის დამკვაპე-
ბიდა. ამის გამო სიტყმა ჩამოვარდა.
— ბოლოს მიხედობა ვეღარ მოითმე-
ნა, რადგანაც იმისათვის უფრო სძ-
ნელი იყო ამ გამოძრუებულ მფლო-
მარეგბეში ყოფნა და ამის გამო ნა-
ძალიანდის ღმობი გამოეღლადა.

— სხვა, ვანო! მიამზე რამე შენი
ოჯახისა... შეიღობი მოსწრებული
გყავს?

— ქალი თითხმეტ-ხუთმეტისა იქ-
ნება, ვაჟი-კი თერთმეტ-ორმეტისა.
— ექმე! უჩაღ!—წამობისა მიხა-
კომ მიჩვენებულის მზიარულეობით.
იმას თან-და-თან აღუღებება ეტყობის
მოლო.
— მგონია, შენმა ქალ-ვაგებ ქარ-
თულითა სიტყვიდან ვანო იცი, —
სიტყვა მეორე სწორის შემდეგ სა-

ნენ. გზები გაკეთდა, მსვლა-მოსვლა
დიდობითა ვადვილებულია. იანვარ-
ში და მისმის წინასველი ფსი ერი-
თი და იგივეა. ახლა თავდა-დანაშტო
ნი თეთონ ვადგევარი ჩვენს საქმეს
და დიდი საქმე გვაქვს მისისა, რომ-
დესაც ორი დღის მოცდნით უფრო
მეტი საქმე გვეუქვება, ვიდრე გე-
გვიე-ტემა მთელს იანვარში. ამი-
სათვის ვითხოვეთ, ვადა ორსავე დე-
სებლებსა ძველებურად იანვარზედ
გადატანილი იქნას, თ. ვ. მაყაშვი-
ლი მოხსენება კრებაზედ მიიღო და
გადასწყვიტა, თანახმადა მოხსენებისა,
სადაც გეგრ-არს, თხოვნები მიეცეს
კრების სახელით.

**ზოგიერთი ცნობა შავი-ფის ბა-
ზიქვის შესახებ.**

ბათუმშიდან წელს სექტემბერში გა-
უტანიათ შავი ქვა: ბელგიაში—13,
200 ფული ღირებული 3,960 მან,
გერმანიაში—31,000 ფული ღირე-
ბული 9,300 მან., სულ ბათუმზედ
44,200 ფული ღირებული 13,260
მან., სექტემბერშივე ფოთლიდან გა-
უტანათა: ინგლისში— 551, 600
ფული ღირებული 165,480 მან.,
ჰოლანდიაში— 176, 700 ფული
ღირებული 53,010 მან., რუსეთში—
134700 ფული ღირებული 40,
410 მან., ჩრდილოეთ-ამერიკის მე-
რეთებულ შტატებში 571,480 ფუ-
თი ღირებული 171,40 მან., სულ
თითოეულს გაუტანიდა 1,434,480
ფული ღირებული 430,344 მან. სულ
სექტემბერში ამირე-კავკასიიდან გა-
უტანიათ 1,478,680 ფული ღირე-
ბული 443,344 მან., საფრანგეთში
წელს სრულიად არ გაუტანიათ შავი
ქვა. საშუალო ფასი ფუთზედ ექვსი

ლარიმე ნაძალადევის სიცილით იმ
კილითი, თითქმის თავის თავს ეტუ-
ხნება და არა სხვისა. ამ სიცილის
სიყალბე და მომარობა თვლებისა,
რომლებიც თითქმის დამალავს ცდი-
ლობდნენ, რათა სიღებელი არ გა-
მოეჩინებინათ—ინარიძეს არა გა-
მობოლო, იგი მიუხედავად მეგობარს
სულიერს მფლობარობისა და ამ გა-
რემოებამ უფრო დაარწმუნა, რომ
მიხედობის ოჯახში საქმე როგორც ვერ
იყო...

— რათა გგონია? ჩემი შვილები
ქართულის ცოდნაში, მე თუ არა
მეგობრთან—ნაკლებად არ იციან.
და ჰეშმარტის გრძობითი-კი, რაც მთ
წილოვანებს შეეფერება, არა მეო-
ნია, რომ მე და შენ ჩამოვარდნენ...

— ექმე! მართალი მერე და რა
გზით მიმოხრებე მაგრე აღზრდა შეი-
ლებსა უტხო ქვეყანაში?

— ახლა არ იყავი, რომ უტხო
ქვეყანა იყო? უჯახი ხომ უტხო არ
არის.

— მე ის მივიჩნის თუ თეთი ოჯახს
როგორ შერჩა ნამდვილი ერთგუ-
ლი ხსითათი? მე გგონია დღის ბრძო-
ლა დაკვირდებოდა.

— ბრძოლა? არავითარი... რა
ბრძოლა იყო საჭირო, როცა მუნე-
ბით თან დაბალებული მისწრაფე-
ბა, გაძლიერებული იყო ჩვენში, ე-
რი, ჩემში და ჩვენს მეუღლემი შესაფე-
რის აღზრდითი?
ილ. ეფრემიძე,
(დასასრულად იქნება).

შაური იყო. წესს პირველ ოქტომბერამდე ბათუმშიდან გაუტანიათ: ბელგიაში—90,700 ფუთი ღირებული 28,820 მან., გერმანიაში—209,100 ფუთი ღირებული 64,140 მან., ჩრდილოეთ-აშკარიის შვედურულ შტატებში—5,000 ფუთი ღირებული 1,500 მან. სულ ბათუმშიდან გაუტანა ამ წლის დაწყებამდე 304,800 ფუთი ღირებული 94,460 მან. ფოთიდან ამავე დროს განმავლობაში გაუტანიათ: ბელგიაში—28,200 ფუთი ღირებული 8,460 მან. ინგლისში 3,179,650 ფუთი ღირებული 953,895 მან. გერმანიაში 198,400 ფუთი, ღირებული 59,520 მან. პოლონიაში 2,682,600 ფუთი, ღირებული 774,580 მან. რუსეთში 376,248 ფუთი ღირებული 40,73 მან. ჩრდილოეთ ამერიკის შვედურულ შტატებში გაუტანიათ 2,671,880 ფუთი, ღირებული 801,564 მან. სულ ამერიკისთვის დგინდებულ ფოთში გაუტანია 9,036,978 ფუთს, ღირებულს 2,639,092 მან. ფოთისა და ბათუმის ერთად 9,341,778 ფუთს, ღირებულს 2,733,552 მან. (გაზ. „კავკასი“).

ნარკვევა

(გურან-ვახუშტისგან.)

კოსტანტინოპოლის კორესპონდენტი წერს გაზ. „ნაციონალ ზეიტუნგი“:

„აქ ყველა, ვისაც დაღლილობა მოხვალს გულის-ძვინთვით შეურყენს, სასაბუნო ვინაობა, მმართველობის წილა გარდაწყვეტა-რა, თეთრ სახელმწიფოში რაღაც მოხდაა. ყველა ამაზე უფრო თბილისს სახელმწიფოს კრიტიკული მდგომარეობა უნდათვის მზრივ. მიმდინათე წლის რვა თვეში მოხლევბა მხოლოდ სამის თვის უამბარი მიიღეს. მხოლოდ კიდევ დღეობის ერთი თვის უამბარი, მცირე ამისთვის 500,000 გირგანჯ სტერლინგი ვალი ოფის ოტმანის ბანკიდან. ხუთის თვის ფული მხოლოდებს კონტრის მოთხოვნის მისცეს. ერთი სიტყვა, უნდათვის მზრივ სახელმწიფოში, გუბერნიში, ეს კულა მხოლოდების მისთვის დაგეგმა.

სამისთანა გუბერნიებში პორტის ფული სჭირდება მობილი ზაციონისთვის. ამას ზედ დაუმტებთ დებეუმბით მიღებული ცნობებს: მეოთხე არზის კორესპონდენტი მოქმედი ნაწილი შეხდება 34 ქვეითი და შრომით დატარებულან, 30 კავალისის ესკადრონისგან, სამინფრია და სამიო 39 კავალისის პატარისგან, 17 საპიონის ბატალიონისა და ხუთის ციხის არტილერიის ბატალიონისგან, ჯარში სულ 23,000 კაცი. ამ რიცხვში არ ითვლება განდარბერა. მეოთხე არზის კორესპონდენტი ითვლება 64 მეხელი ბატალიონი და 51 პოლტი ქრთობის კავალისის „პოლიცის“. უნდასწავლ ამბოზების გამო პორტს ვარა-დასწყვეტა მიიწვიოს საღაშკრია და 5000 კაცი სათადარიგო ჯარისგან, ამასთანვე იქ სავ, უფრო სიფთხილქვე მმართვეთ, განზრახეს თუ სიპირულ დანახავს კორესპონდენტი, შვედნიან ჯარი, არა უმეტეს 16 ბატალიონისა, ასე რომ მეოთხე არზის კორესპონდენტი 43,000-ღი იქნება, ეს ითხოვის ორ-ჯეულ შტტი, რაც წინად იყო.

გარდა კიდევ შვედნიანს ერთი დივიზია მესხეთე არზის კორესპონდენტი. საქმიეთა ვითარება იმისთანაა, რომ ევროპის დიპლომატია კიდევ თხოვლობს ჯარის მომარტებს.

უკანასკნელი სისხლის ღვრა ზეიტუნში, როგორც გამოჩნდა, სომხების ბრალი ყოფილა. კოსტანტინოპოლიდან პარისის გაზეტებში გაგზავნილ დებეუმბად სჩანს, რომ: სომხები მუთის დეცენტ, ვარნიზანი შედგებულა 400 კაცისგან. მარამ ნაბრანბები ჰქონდათ თოფები არ ვაისროლან, მიუხედავდ იმისა, რომ მათ 120 თოფის პატრონობის ყუთი ჰქონდათ. სომხები შეკვრენდნენ მუთში, დაუწყეს სახელის მარცხა და ჰმოცდენდნენ ქალბასა და ქაშაყულას. როდესაც ამ ამბავმა დესაუნებადეს მალაჟი, ჯარის მხოლოდ მაშინ უბრუნდნენ: როგორც დახვდით საქმეს, ისე მოიტყეოთ.“

უცხოეთი

ოსმალეთში. «რეიხს-ბლიტცეტი» ოსმალეთში მეტად აწეწილ-დაწეწილია საქმეები. რაც უნდა სშუალეზებაში მიმანათის ახლა ოსმალეთის მთავრობამაო, ამბობს ვახუთი, ყუველივე დავაიანებული იქნებაო. მაგალითად მეტად დაგვიანდა კონტრაოლის კომისიის დანიშნავა. ბერლინიც „კრეციტ ცეიტუნგი“-ის აზრით, საჭიროა ევროპა დაუყოვნებლივ ჩაერიოს ოსმალეთის შინაფურს საქმეებში.

ახალ-ოსმალეთის რევილიუციონერი პარტიის წევრებმა, რომელიც პარისის იმყოფებიან, გამოცეს მაინფესტი, რომლითაც იწვევენ მთელს განათლებულს კაცობრიობას დასამარტულიად. მინფესტი აცხადებს, რომ მეტხედავდ იმისა, რომ პარტის სხვედინდები, მისი მოღვაწეობა ერთის ყუითითაც არ შეწყვეტილაო. „პოლის დროსო“, სწორია სხვათა შორის მაინფესტში, ჩვენ იმისაკი არ ვცდილობდითო, რომ ოსმანის გავრეულობისათვის ტახტი წაგვერთვიო, იამედ ვიდრეაღთ პროგრესული არტები მეცენტრების შემოწვობით გავგვერცელეოთ. ჩვენ ვთხოვლობთ ჰეყოფიანდ მათსა და ოსმალეთის ამპერიისათვის, რეფორმებს სასარგებლოდ ყველა ოსმალ ქვეშევრდობათვის განუტრეველდ ეროვნებისა და საწრწუნებების, ღრია იქნება იგი, ქრისტიანი თუ მაჰმადიანი. ჩვენ სიხარულით მზათა ვართ დავიცვთ აღმოსავლეთის კულტურისა და ცივილიზაციის ორიგინალური თვისებანი და შევიფოსთოთ დასავლეთ ევროპის მეცენტრება, რომელიც ვაანათლებს თავისუფლების მოსურნე ხალხს. მაინფესტის ავტორებს იმიდ აქვთ, რომ ახალ-ოსმალეთის პარტის დახეზობება ყველა ვინც არ არის ფატაცებული საწრწუნებარებისა და პოლიტიკურის სტრუს რამ-ისივდითისათვისაც და დასავლეთისათვისაც.

გრევილი. როგორც აღვნიშნეთ, იწვევს ვახუთებს ატყობინდნენ, რომ სანაპოლოს აღმოუჩნენათ დიდი და საშიში შეთქმულება რესპუბლიკური წესობის აღმასდლების წინააღმდეგ. შეთქმულთ დიდი მზადება და ავიტყუებდა აქვთ თურმე მთელს ბრაზილიაში მო-

ნარკიულ წესწყობილების აღსადგენად.

საზრანეთში. ამ კამბ დავხეტებეს და პოლიტიკური წრებში ახალ სამინისტროს დგალაკობის შესახებ სჯინდ და ლაპარაკობენ. 25 ოქტომბერს შეკრებიდნენ პარლამენტის რესპუბლიკური დასები განსახილველად იმისი, თუ რა ფაწყობილება უნდა დადარდეს ამ დასთა და ახალ სამინისტროს შორის ყველაზედ უმარდესი იყო კრება ვერვდ წოდებულ „მთავრობის მომხრე რესპუბლიკელთ“ დასებისა, რომლის თავჯდომარე იყო დღევანდის რევილი. ოვჯდომარე დავწრილებით განიხილა სამინისტროს დგალაკობა. ორატორის აზრით ზოგიერთი მუხლი დგალაკობის გაუტრეველად ვაკვირთ არის აღნიშნული; ზოგიერთი მუხლი-ვი მეტად საყურადღებო და ძნელი დანახარცივდებელია კრება დ დადგან ამ უკანასკნელთა შესახებ მოლოზარება გამართოს „პროგრესისთა დასების“ კრებასთან. ამ დასების კრების თავჯდომარე იარდნული იქნა რამბერი. კრება დ დადგნა ურჩიოს ბურჯუს თვისი პროგრამა ყველა რესპუბლიკელთა დახმარებით განახარცილებს. უკიდურეს მმარტეხენეთა კრებაზე-ვი ვარდაწყვიტეს—არ აღმარ სრულად წესტიტუტის დადასინჯვის შესახებ კამათი, რათა ამით არ გაუმწლოდ რალიკაული კამბინეტს მღღავწყობა.

კლემანსო არჩეს-რა დგალაკობის, ამბობს, რომ სამინისტრომ ვამედავა გამოჩინდა რალიკულარ პროგრამის გამოცხადებითო. საჭირო არის კიდევ ორატორები დეკლარბონ მთავრობას საზოგადო პოლიტიკის შესახებ, რათა ამით სამინისტროს საშუალება მიეცეს უფრო ვარეყვით და სავსებით აღნიშნოს თვისი განზრახული პროგრამა.

ამ ბოლოს დროს ხმა ვარტყელა, ვითლი მთავრობას ვარდაწყვიტოს, რომ ხელადავ დაიწროს გამოძიება პანამის საქმის შესახებ. ვახუთი „საბლად“ მთავრობის ვარდაწყვიტვა ბიო აცხადებს, ეს ხმა ტყელი არისო.

შვიცარი. როგორც დებეუმბიდან უკვე შეეიტყვეთ, საერთო კენქის სტამ 270,000 ხმის უმეტესობით წინააღმდეგ 193,000 ხმისა უარკყო წინააღმდეგ იმის შესახებ, რომ შევიცარიის სამხედრო ორგანიზაციის საქმე ცენტრალურ მთავრობის გამოებას ვარდაწყვეს. 22 კანტონთა შორის წინააღმდეგ მიმგროს მხოლოდ ოთხი კანტონი: ციურისი, ბერნი, არგაუ და ტურგაუ; წინააღმდეგის წინააღმდეგნი იყვნენ კანტონები, სადაც მეფოს ფრანგული ვიანია; ვალიდ, ფრიბურგი, ვალისი, ევენეა და სხ. შევიცარიის პრესის სხვადასხვა ნაირად სჯინდ ამ კენქის ყრს. კლერიკალური და ფედალური ვახუთები აღტაცებით მიეგუნდნენ ცენტრალისტების დამარტებისა და ამტკიცებნენ, რომ სახელმწიფოს არა დაუშავდება-რა ამ წინააღმდეგის უარკყაობით. მეორეს მხრით თავისუფალი მოაზრენი — ცენტრალისტები

ხსნიან ამ დამარტებას იმით, რომ ხალხი უწყეაფილია ზოგიერთ წინააღმდეგებათა, რომელითა მეოხებით შევიცარიაშიც მილიტარიზმი დამყარებოდა. ცენტრალისტების აზრით ხალხმა ამ კენქის ყრით თავის ნდობა წართვა სამხედრო მმართველობას. ვახ. „მუნდრი“ ამბობს; შევიცარა ოდესმე ისტორია აღნიშნავს, რომ მილიტარიზმით შეწყუბულს ევროპაში მხოლოდ შევიცარიის გრმა აღმადლა ხმა თავის კენქის ყრით ამ მავნებელ სისტემის წინააღმდეგ.“

დებემა

(რუსეთის დებემათა საავტოტოსავან).
3 ნოემბერი.
პეტიციონერი. მომავალს კვირის ფინანსთა მინისტრის თავჯდომარეობით ვაიხსნება კომისია, რომელსაც მინდობილი აქვს დგინდეს ბაჟის დგება.
გალიციკალი სახელმწიფო საბჭოს წევრი ტატიშჩევი.
სარბინი. ნოსნობა მოისპო. ვოლოგზედ ყინული მოდის.
პარისი. სამი ჯავშინანი გემი საფრეის ნავსადგურში ვარტა. გემებს არა ვაუტრედებთ-რა. ერთი კიდევ ვანათავისუფლებს.
პარლამენტი. ბურჯუს თხოვლობს, რომ ანარხისტთა შესახებ კანონედ მსჯელთა ვადებულ იქნას იმ დრომდე, სანამიო კამბინეტის საზოგადო პოლიტიკაზე ჩამოვარდებოდას ლაპარაკი. სარენი თხოვლობს სხვა საქმეების განხილვას შეუდგენდ და ვოლოცხანბი მთავრობას ნდობა. ეს აზრი მიღებულ იქნა 347 ხმის უმრავლესობით—წინააღმდეგ—87 ხმისა.

ბრესლაში. სოციალისტთა დეპუტატს ლბენტებს ვაუგვწყვეტა სასავჯდლო ოთხი თვის დაპატიმრება ციხეში, რადგანაც ლბენტებსა სოციალისტთა კრებაზედ სიტყვით შეუარტყტა ხელმწიფებდა.

პნენ. „ფრენდებელთა“ მობოს, რომ ავსტრი-უნგრეთმა იკისრა სახელმწიფოებას და ოსმალეთის შორის შუამავლობა, შესახებ ოსმალეთის მთავარდელის ვატირებულის მღვა-მარეობისა. მართალია, რომ ავსტრია ამ ვგზავნა სამხედრო გემები სახელთა ზღვაში.

რომი. ნავაოლიდან ხუთი სამხედრო გემი მიდის მალე, ამბობენ, რომ ოსმალთა ზღვაში ვაგზმენილ იქნება იტალიის სამხედრო გემები.

კონსტანტინოპოლი. ოფიციალურად გამოცხადებია, რომ კონტრაოლის კომისია სომხეთის რეფორმების ვაიხსნა. ამბობენ სულთანმა პრამენა ვასცა, რომ ყველის იმით, ვინც მტკრ აზიმა დ ზარალდა ამბოხების დროს მიეცეთ სარჩო, ვანურჩეველად იმისა მაჰმადიანი იქნებიან, თუ ქრისტიანი, აქამდის 120 მუხალიონია მხოლოდ გამოწყვეული სალაშქროდ მცერე აზიის სხვადასხვა ქვეყნებში.

განცხადებანი
ბირეული კერძი სამეურნელო ექიმის ნავსარდინისა (კუთაში, კარანკისი ძეგლის პირდაპირ) ავაღმყოფი იღებენ ექიმნი ყოველდღე ყოველი ღირებეს ვარა. დილაობით:
ბ. ს. ნავსარდინი, 11—12 საათ. იმით, ვისაც სჭირს: სნეულბანი სახი-რუტობა, ვენერიული და სიფილისი.
ვ. შ. ჩაქვანი, 9—10 საათ. სნეულბანი: თვალისა, შინაგანი და ნერვებისა.
ქ. ჭალი ბ. ა. სარგან შხერბანისა, 10—11 საათ. ანეულბანი: დღეთა სქესისა და შინაგანი.
ბ. ჰ. პრატასკანი, 12—1 საათ. სნეულბანი: ყურ-ისა, ყელისა, სტერიისა და გულ-მეკრისა.
ბ. ს. კარანკისა, 1—1/2 საათ. სნეულბანი: შინაგანი და მავწყებისა.
სადამოაობით:
ბ. ვ. პრატასკანი, 5—6 საათ. შინაგანი, ზუთშინისა და შინაგანი.
ბ. გ. გურკო, 6—7 საათ. სნეულბანი: სიფილისი, ვენერიული, შინაგანი და კანისა.
ბ. ს. ნავსარდინი, 7—7/2 საათ. იმით:
ბ. გ. გურკო. გამოიკლევს ქიმიურად და მიკროსკოპით ვარდა, ნახველს სისხლს, რტეს და სხე. ჩრევა-დარტებისა და რტკე აჭრის ფსი ათი შურტი; ფსი კონსილუმის და ოპერაციებისათვის—მორტობით, საჭურნალის საწოლცა აქვს ავაღმყოფათვის.
დარტკორა სამეურნელო დოქტორა მუღაგინას ნავსარდინი. (857—1468)

კბილის ექიმი
ა. ი. მრბელი
სოლოკაზედ, საკეთ. სახელებში № 14—16
ავტოტოფებს მიდივს:
დღელი 10-ღან 2 საათამდე.
საღამოთი 4-ღან 6 საათამდე.
ქობია-შაჰი დღეთაში
დღელის 10 საათიდან ნაშუაღღელის 2 საათამდე. (166—1891—45).

ვარდის დებსეს მთავარდული	ფრანკი	საუბოვო და სასაზნაფილი.
სამეო	სამეო	სამეო
სამეო	სამეო	სამეო
სამეო	სამეო	სამეო

საუბოვო და სასაზნაფილი. (7—4)
საუბოვო და სასაზნაფილი. (7—4)
საუბოვო და სასაზნაფილი. (7—4)
საუბოვო და სასაზნაფილი. (7—4)